

Sant Pere de Serrallonga

Alpens

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector nord-oest del terme municipal
Emplaçament A 1350 metres de la carretera BP-4654, punt quilomètric 19'100

Coordenades:

Latitud: 42.13758
Longitud: 2.07545
UTM Est (X): 423596
UTM Nord (Y): 4665465

Classificació

Número de fitxa 08004 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle X - XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Va ser restaurada pel Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona al 1998-1999.
Protecció Legal
Observacions protecció: Normes subsidiàries de planejament, Alpens 1996
Número inventari Sí, IPA. 22456
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic. c/ Santa Maria, 1, 08500 Vic
Autoria de la fitxa Marta Homs i Jordi Compte
Data de registre de la fitxa: dl., 03/07/2006 - 02:00

Descripció

L'església de Sant Pere de Serrallonga es troba situada a l'extrem nord-occidental del terme municipal, en la carena de la serra del Puigdon des d'on es pot contemplar una àmplia panoràmica sobre el Lluçanès i, en la llunyania les muntanyes de Montserrat, la Mola (Sant Llorenç del Munt), el Montseny, el Pedraforca i el Puigmal.

És una església de petites dimensions amb la planta típica de l'arquitectura religiosa pre-romànica, amb una sola nau, rectangular, capçada a llevant per un absis o santuari, de planta gairebé quadrada. Tots els murs són de pedra, de diferents aparells i textures, i amb teulada de doble vessant. L'absis té adossat a tramuntana un cos rectangular que feia funcions de sagristia. Davant de la façana de ponent hi ha l'antic fossar, tancat per un mur baix de pedra, en el qual s'ha enterrat els feligresos i veïns des del segle X fins al XIX.

L'accés a l'interior es fa per una porta amb arc de mig punt, romànica, oberta a la façana de migdia. En aquesta façana s'obren, a més, dues finestres, una de mig punt, a la nau, també romànica, i una altra, a l'absis, d'origen medieval però reformada a l'època moderna. A la façana de llevant hi ha, al bell mig de l'absis, una finestra d'una única esqueixada, d'època pre-romànica, i una altra a la sagristia. Al capcer de la façana de ponent, coronat per un campanar d'espadanya modern de dos ulls, s'hi obre una finestra rectangular, també moderna.

A l'interior, entre el santuari i la nau, hi ha el pas coronat amb un arc triomfal ultrapassat, recolzat sobre impostes monolítiques senzilles, propi de l'arquitectura pre-romànica. El presbiteri conserva l'aspecte que va tenir el segle X: la volta i els murs estan revestits amb morter i pintura de calç i el paviment és de pedra, amb dos nivells, amb les restes de l'altar primitiu en la plataforma més alta. Al costat de l'evangeli hi ha el pas cap a la sagristia, obert al segle XVIII, que conserva la porta original.

La nau d'uns 30 m² de superfície interior, està coberta amb un embigat fet el 1998 seguint el model preexistent. Adossats als murs longitudinals hi ha dos arcs de punt rodó, coronats per sengles cornises de secció triangular. Es van fer per reforçar els murs, quan la coberta de fusta primitiva va ser substituïda per una volta de pedra.

El terra de la nau té ara tres nivells que corresponen als tres paviments que ha tingut al llarg de la història: l'original del segle X, que es conserva vist a tocar de l'arc triomfal; l'original del segle XII, romànic, que és visible al sector central, i el de cairons del segle XVIII - que fins el 1998 cobria tota la nau -, una part del qual es conserva in situ cap als peus.

Observacions:

Cedida a l'administració municipal per 50 anys.

Història

L'església de Sant Pere de Serrallonga, que almenys fins al segle XIII era anomenada de Vilallonga es trobava dins l'antic terme del castell de la Guàrdia, a la comarca del Ripollès, al lloc anomenat Vilallonga. El lloc de Vilallonga apareix documentat els anys 938 i 982 com afrontació de la propietat de Matamala que posseïa el monestir de Ripoll, ja que entre les fites de l'alou apareix la de la portella de Vilallonga; més tard, entre els segles XIII i XIV el nom de Vilallonga fou substituït pel de Serrallonga, nom d'un mas proper a l'església.

Va ser un dels primers temples de repoblació erigit per fixar la població en aquell territori i tenia la categoria de parròquia. Al segle XIV, segurament a causa de la pèrdua de població, la titularitat parroquial va passar a Santa Maria d'Alpens. Alguns dels masos que van pertànyer a la parròquia i que han sobreviscut en actiu fins fa pocs anys són: Serrallonga de Baix, Serrallonga de Dalt, i Comià.

L'edifici primitiu es va construir amb murs de pedra, possiblement revestits amb morter de calç per

l'exterior i, amb tota seguretat, amb morter de guix i pintura de calç a l'interior. La coberta de la nau va ser molt probablement d'embigat de fusta i lloses de pedra i, la de l'absis volta de pedra i lloses. Al segle XII s'hi van fer les reformes romàniques: la nova volta de pedra - que va obligar a afegir els arcs interiors i algunes filades de carreus al mur de migdia -, la finestra de mig punt i la portada, que va substituir l'anterior.

No hi ha més notícies d'obres fins al 1689. Un document ens diu que Joan Prats, pagès habitant del mas Serrallonga, va pagar aleshores unes obres, fetes pel mestre de cases Salvador Pairot d'Alpens. D'aquesta època ha de ser el contrafort de la façana sud, a la dreta de la portada, del qual ara només es conserven unes filades, donant fe de que l'estabilitat de l'edifici no estava garantida. Del 1706 és la primera notícia que informa sobre el perill de caure la volta.

Al voltant del 1725 s'hi van fer obres (com el paviment de cairons) i, possiblement la construcció de la sagristia i la d'un cor, ara desaparegut. Els visitadors del bisbat van insistir que era urgent reparar la volta, i en els anys 1808 i 1813 s'hi van fer obres i reparacions provisionals. Tot i això la volta i la part superior del mur de ponent van caure el 1827. Tal com indica la inscripció a l'escut que presideix la nau "ESTA YGLESA SE REDUI EN LO ANY 1827 I SE RATIFICA EN LO ANY 1837". La reparació no acabaria fins al 1839. S'hi va fer la coberta nova, amb un embigat sobre una volta de rajoles. Es va reconstruir el mur de ponent - el campanar d'espadanya sembla que és del 1845 - i, en haver desaparegut la volta de pedra que empenyia el mur, es va eliminar el contrafort de migdia. A l'interior es va reformar el paviment, aprofitant els cairons vells, els paraments interiors es van emblanquinar de nou, i es va col·locar en el mur de llevant de la nau, sobre l'arc triomfal, l'escut amb la inscripció.

Al llarg de la segona meitat del segle XIX es van fer treballs de manteniment de l'edifici. Durant tot el segle XX, com a conseqüència de l'abandonament del culte regular (fins al 1964 aproximadament, ja només s'hi diria missa els dilluns de Pentecosta o Pasqua Granada - la cinquagesma-), es perd el costum de conservar l'edifici, fet que n'afavoriria el progressiu deteriorament i la desaparició de la volta de rajoles.

Cap al 1964, poc després de ser nomenat rector, mossèn Jaume Puig i Beret va començar les gestions davant de la Diputació per tal de reparar el temple. Al 1973, la Diputació de Barcelona hi va fer la primera intervenció restauradora. El 7 de maig de 1989, el Ple municipal d'Alpens va acordar demanar un nou ajut a la Diputació de Barcelona, el qual culminaria amb l'aplec i els actes amb que el poble alpensí va celebrar el 16 de maig de 1999 el fi de les obres de restauració i la recuperació d'una vella tradició.

Bibliografia

AADD, L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X, Edicions 62, 1981.

AADD, Catalunya Romànica. Osona. Volum II, Enciclopèdia Catalana, S.A, 1984.

GONZÁLEZ, A, La Restauración de Sant Pere de Serrallonga dins LOGGIA, Arquitectura i restauración, núm. 8.

GONZÁLEZ, A i LACUESTA, R, Fullet informatiu de l'església de Sant Pere de Serrallonga, Diputació de Barcelona, 1999.

Inventari del Patrimoni Arquitectònic d'Alpens, Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat a l'abril de 2006.

JUNYENT, E, L'arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic, Ed. Curial- Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

